

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.smf@regeringskansliet.se

Synpunkter på betänkandet SOU 2025:93 En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk (LI2025/01500)

Skogforsk, stiftelsen skogsbrukets forskningsinstitut, har uppdraget att utveckla och kommunicera kunskap, tjänster och produkter som bidrar till en hållbar utveckling i skogsbruket till nytta för samhället. Staten och näringen samfinansierar Skogforsks basfinansiering i form av ramprogram, som omfattar forskningsområdena Skogsträdsförädling, Skogsskötsel, Värdeskapande ekosystemtjänster, Digital transformation och skoglig planering samt Produktions- och försörjningssystem.

Skogforsk har beretts tillfälle att lämna synpunkter på rubricerade dokument från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Skogforsk anser att utredningen gjort ett omfattande och mycket gediget arbete som väl svarar mot utredningsdirektivet. Under utredningens gång har Skogforsk bidragit som leverantör av delunderlag till utredningens del 1. Nedanstående synpunkter tar utgångspunkt i de förslag som lämnats av utredningen.

Synpunkter på lämnade förslag i för Skogforsk tillämpliga delar

Synliggör skogens klimatnytta (Kap. 4)

Skogen har otvetydigt en mycket viktig funktion i klimathänseende på ett antal olika sätt. Utredningens problembeskrivning fångar väl komplexiteten i frågan, vilket även understryker vikten av en tydligare redovisning. Skogforsk delar bedömningen att ISO 13391 är ett användbart verktyg att öka tydligheten och att det är högsta prioritet på att fasa ut fossila energibärare och material så snabbt och långt som möjligt. ISO-standarderna innebär en skalbarhet som är nödvändig för en bred användning nationellt och internationellt. En identifierad utmaning är att bestämma sk displacement factors som är relevanta och aktuella.

Ny syn på naturvårdsavsättningar och miljöhänsyn (Kap. 5.1 och 5.2)

Skogforsk tillstyrker Skogsutredningens förslag i kapitel 5 om att regeringen bör uttala en tydlig politisk avvägning kring hur stor areal som bör undantas från skogsbruk och hur stor areal som därmed kan användas för skogsbruk. Ett sådant ställningstagande bedöms vara viktigt för att skapa ökad tydlighet i den nationella skogspolitiken och stärka en långsiktig investeringsvilja i skogen.

Magnus Thor

FoU-chef

magnus.thor@skogforsk.se
Uppsala Science Park, 751 83 Uppsala
+46 (70) 598 85 96
www.skogforsk.se

Skogforsk tillstyrker även förslaget att Skogsstyrelsen bör prioritera arbetet med att säkerställa en långsiktig, ändamålsenlig och robust metod för att följa upp den miljöhänsyn som tas vid skogliga åtgärder. En utvecklad och stabil uppföljningsmetod är central för att skapa transparens, möjliggöra likvärdig tillämpning över hela landet och ge ett bättre underlag för både tillsyn, rådgivning och fortsatt utveckling av skogspolitiken. En sådan metodik är också viktig för att stärka förtroendet för att miljöhänsynen genomförs enligt gällande regelverk och att målen för hållbart skogsbruk kan uppnås.

Det är även värdefullt att förslaget innefattar en ambition för skötsel av de områden som undantas från brukande. En sådan inriktning kan bidra till att säkerställa att dessa arealer förvaltas på ett sätt som motsvarar syftet med undantaget.

Ökad rådgivning (Kap. 7)

Skogforsk tillstyrker förslaget om att utveckla Skogsstyrelsens roll som rådgivare till skogsbrukets aktörer, speciellt skogsägare. Inom ramen för en kampanj kan Skogforsk bidra med relevanta underlag för rådgivningen. Det evidensbaserade arbetssättet som föreslås i Kap. 10 utgör en mycket viktig grund också för rådgivningen.

Ökad skogsproduktion (Kap. 8)

Skogsodlingsmaterial

Vi är positiva till förslaget att ändra reglerna kring vegetativt förökat skogsodlingsmaterial så att reglerna tar hänsyn till den genetiska variation som finns i materialet istället för att gälla generellt för vegetativt förökat material oavsett mängden genetisk variation.

Det är viktigt att se över föreskrifterna kring förflytningsreglerna så vi tillstyrker det förslaget. Det bör även förtydligas vilka regler som gäller för godkännande av nya fröodlingar och vilken information som behöver lämnas in för ett godkännande.

Odling av plantor på plantskolor står inför stora utmaningar, inte minst på grund av ökande problem med skadegörare, och vi är därför positiva till förslagen i avsnitt 8.2.2 för att förbättra den situationen.

Vi delar bedömningen angående skogsträdsförädlingens betydelse för att klara de utmaningar skogsbruket står inför. Klimatförändringarna ställer allt större krav på förädlingen: materialet ska klimatanpassas, nya egenskaper blir viktiga såsom torktolerans och tolerans mot skadegörare, och det finns också behov av att förädla fler arter inklusive främmande trädslag. För att säkerställa denna förädling bedömer vi att det krävs statliga satsningar i form av resurser för förädling för klimatanpassning. Detta motiveras av att livskraftiga och resilianta skogar är ett samhällsintresse långt utöver skogsbranschen som i dag till stor del finansierar förädlingsarbetet.

Främmande trädarter

Vi är positiva till de förslag som syftar till att förenkla användandet av främmande arter, men det är en komplex fråga där inte bara lagar och regleringar begränsar utan även certifieringsregler. Därför är det viktigt att reda ut vad som händer när Artdatabanken klassar något främmande trädslag som invasivt. Vi tillstyrker ökad finansiering av forskning kring olika typer av skötsel av främmande trädslag, men det är även viktigt att säkerställa forskning kring plantproduktion av dessa arter och säkerställa finansiering av förädling av främmande arter.

Bättre återväxter

Skogforsk tillstyrker förslaget om att tydligt inkludera föryngringskedjan inom det föreslagna breda forskningsprogrammet. Forskningen behöver fånga förändrade klimataspekter, blandskogsetablering och skötsel samt etablering och skötsel av lövdominerade bestånd såväl som främmande trädslag. Vi vill särskilt framhålla vikten av att forskning får en tillämpad inriktning för att spegla praktiskt, verkligt skogsbruk och därmed ha förutsättningar att fånga upp reella problem och ha förutsättningar att implementeras.

Bättre ungskogar

Vi delar utredarens bedömning om behovet av att utveckla en strukturerad och kontinuerlig

uppföljning av ungskogen i Sverige för att kunna analysera var forskning och utveckling behöver sättas in för att utveckla skötseln under denna kritiska period av skogens omloppstid.

Gödsling

Utredaren föreslår bland annat att Skogsstyrelsens allmänna råd och rekommendationer för kvävegödsling *bör styras av varje enskilt bestånds ståndorts- och markegenskaper* vilket vi finner vara ett rimligt ställningstagande. Därtill kan även läggas beståndets egenskaper, om man vill göra en uppskattning av tillväxteffekten (av stamved) av kvävegödsling med tillgängliga prognosfunktioner utarbetade av Pettersson (1994a, b), det vill säga för att kunna göra en bedömning av om åtgärden kan ge avsedd tillväxteffekt. I samma stycke föreslår utredaren att ta bort *begränsningen gällande gödsling av bestånd med höga ståndortsindex*. I det sammanhanget påtalas den osäkerhet som finns rörande tillväxteffekten av kvävegödsling på de mest bördiga markerna i Sverige. Vid utarbetandet av prognosfunktionerna valde Pettersson (1994a) att inte ta med provytorna på de mest bördiga markerna, där ståndortsindex var högre än 32 meter. Motivet var att variationen i uppmätta tillväxteffekter var alltför stor, allt från ingen effekt till god effekt (se Pettersson 1994a, Appendix, Figur 12). Således ingår inte de mest bördiga markerna i underlaget för prognosfunktionerna (Pettersson 1994a, Tabell 3) och tillämpning av funktionerna för de bördigaste markerna innebär en extrapolering med utfall med stor osäkerhet om tillväxteffekten. Vidare vill vi påtala att de känslighetsanalyser av gödslingsbara arealer som utförts av Skogsstyrelsen och som återges i tabell 8.1 (s. 652) i vissa fall innebär en tillämpning av gödsling i skogsbestånd utöver de rekommenderade av Pettersson (1994a).

Askgödsling

Utredaren gör bedömningen att *Skogsstyrelsen bör ta fram rekommendationer för hur askspridningen bör utföras med målet att öka skogsproduktionen* (se 8.7.4). Här vill vi påtala att försöksunderlaget för tillväxteffekter av asktillförsel på fastmark är begränsat, både i Sverige och internationellt. I Sverige finns resultat från i storleksordningen ca 20 empiriska fältförsök redovisade och det är endast i ett av dessa som det har påvisats en 20-procentig tillväxtökning under den hittills uppmätta 10-årsperioden (Sikström 2023). Behovet av fler försök är stort. Som jämförelse kan nämnas att tillväxtprognoserna för kvävegödsling bygger på 961 provytor i 230 försök (Pettersson 1994a) och 301 provytor i 117 försök (Pettersson 1994b). I samma avsnitt påtalas möjligheten till ökad trädutväxt av askgödsling på dikad torvmark, men att det finns behov av mer systematiskt utförd forskning om olika miljöeffekter av åtgärden. Vi delar den uppfattningen.

Begränsa skogsskadorna

Skogforsk delar bedömningen om vikten av att etablera ett screeningcenter och vikten av att säkerställa långsiktig finansiering för detsamma. Arbetet vid screeningcentret är avgörande för att ta fram planter som är toleranta mot viktiga skadegörare, till exempel rotröta och törskate, men också för att ha en god beredskap för nya skadegörare. I dagsläget är det oklart hur driften av screeningcentret ska finansieras men vi anser att verksamheten av stor nationell betydelse.

Vi delar även bedömningen att Skogskadecentrum har haft en positiv utveckling sedan starten och att ändringarna i regleringsbrevet varit positivt. Vi vill dock peka på att det fortfarande finns SLU-regelverk som försvårar bredare samarbeten utanför SLU, något som är viktigt för att få stor tillämpbar utdelning på satsningen.

Det är även viktigt att poängtera att det krävs en beredskap för särskilda riktade satsningar då behov uppstår med kort varsel, såsom "Stoppa borrharna", då de största delarna av resurserna inom Skogskadecentrum är uppbundna i löpande åtaganden.

Robusta vägar

Vi anser att utredningen ger en korrekt och heltäckande beskrivning av nuläget och att förslagen är välformulerade. Flera av utredarens lösningsförslag ligger i linje med den strategi som Skogforsk, tillsammans med skogsbranschen, har varit delaktig i att utforma. För tydlighetens skull bör flera organisationer, som Skogforsk och de skogliga utbildningsorganisationerna (på alla nivåer), kunnat nämnas i samband med bedömningen om att "kompetensen om skogsbilvägar bör stärkas i skogssektorn".

Nytt forskningsprogram (Kap. 9)

Skogforsk tillstyrker förslaget om ett forskningsprogram med fokus på skogsskötsel med fokus på skogsproduktion och återväxt. Detta är mycket angeläget att, vid sidan av mer grundläggande forskning som bygger förståelse för olika mekanismer, ha tillgång till en lång och bred serie av långtidsförsök i fält. Dessa försök är en ovärderlig grund för ny kunskap, validering och test. De är också mycket svåra att få finansiering för via traditionella finansieringsvägar, eftersom de kräver mer i fråga om skötsel och underhåll över tid som alltid är längre än gängse projektperioder.

Inför ett evidensbaserat beslutsfattande (Kap. 10)

Skogforsk tillstyrker förslagen om evidensbaserat beslutsfattande. Sättet på vilket verksamheten bör bedrivas på ett forskningsinstitut ansluter mycket väl till strukturen som beskrivs för (idealbilden av) den evidensbaserade beslutsprocessen. Detta är således ett naturligt arbetssätt som vi utvecklar kontinuerligt. Skogforsk kan således bidra i evidensprocessen inom en mängd frågeställningar inom området.

Ett tydligare Sverige i EU (Kap. 11)

Skogforsk är en förhållandevis liten organisation och uppdraget medger inte en stark närvaro i EU-sammanhang, trots att EU är en viktig arena och en betydande forskningsfinansierare. Skillnaden mot exempelvis finska LUKE:s prioritering och satsning är tydlig. Detta speglar sannolikt även en generell skillnad i synen på ländernas förhållningssätt till skogliga frågor i EU.

Utredningens förslag om en samordnande funktion skulle troligen underlätta kommunikation och tydlighet i linjen mellan policy och forskning, vilket i förlängningen kan komma till uttryck genom forskningsutlysningar som är bättre anpassade även till nationella behov och prioriteringar. Det skulle därmed bli rakare kopplingar mellan EU och de nationella forskningsbehoven och -finansierarna.

Ovanstående synpunkter har sammanställts av undertecknad med hjälp av Charlotte Bengtsson, Line Djupström, Thomas Kraft, Dan Lindström, Erik Ling, Ulf Sikström och Monika Strömgren.

Uppsala dag som ovan

Magnus Thor
FoI-chef

Referenser

- Pettersson F. 1994a. Predictive functions for impact of nitrogen fertilization on growth over five years. The Forestry Research Institute of Sweden, Report No. 3. Uppsala. 56 s.
- Pettersson F. 1994b. Predictive functions for calculating the total response in growth to nitrogen fertilization, duration and distribution over time. The Forestry Research Institute of Sweden, Report No. 4. Uppsala. 34 s.
- Sikström U. 2023. Tillväxtrespons efter askåterföring i bördig granskog. Energiforsk, Rapport 917. 20 s. ISBN 978-91-7673-917-4.